

ГОДИНА XI.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 33.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЏИЋ.

Излази за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свагда о дану сваке представе, иначе сваког месеца поједан пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

БАЛКАНСКА ЦАРИЦА.

(Свршетак.)

Доситије, Сава Текелија, Бранко, Владика Петар II., Божидар Петрановић, Никола Боројевић, Јован Суботић, Полит-Десанчић и Змај-Јовановић, као свесни и помирљиви Срби, вазда су истицали братску слогу, особито између Срба и Хрвата, као најтврђи стожер, на ком почива наша узајамна будућност, и као најјачу котву, која нас од валовите туђинске поплавице спасти и одржати може. Сви споменути мужеви имају дивних изражаја, којима нас потичу братској слози и, челични у вери својих прадедова, узвикују нам: да не гледамо, ко се како крсти, но да крвцу братинску гледамо (Сава Текелија); јер: „Лактом вјере глупост чојка мјери“. (Владика Петар II.)

Овом стазом свесних Срба — о којима се може слободно рећи, да су сами корењаци по вери православној, као и по народности свога српскога племена — ударио је и књаз Никола, што му на највећу дилку служи, јер тиме доказује, да зна високо стајати над предрасудама и ниским страстима, које су нам дандана свakoлика срца растровале и нако нам душама и умовима заокренуле, да смо се од рођене и крвне браће — злобном небраћом начинили.

Чули смо, како је у првоме чину „Балканске царице“ књаз Ђорђе доносио брату Станку различна државна писма. Међу тим писмима било је једно, којим град Дубровник (о ком високи песник вели, да је „Мудрошћу глава српскога трупа“), пита, да се смањи нека царина. Станко

лакоумно виче на Дубровник, на Дубровчане и на њихово латинство; а Ђорђе Дубровчане мушки брани и славе им ниже. И обарајући станкова мњења, вели му о њиховој вери:

„Како за кога, — за мене није:
Ко тако мисли, нека се крије!
Опаки појам тај нек се губи!
Дубровник Зету ка сестру љуби,
А она њега признаје братом:
Тако се исто своји с Хрватом! . . .“

Иза тога унута Станка озбиљно, не би ли зар он хтео, да православље и латинство буду нашем братинству гробница?
. . . Додаје:

„Зашто би Руси ближи нам били,
Или за длаку Бугари мили? . . .
Попови црни с обије стране,
Да они мени могу да бране,
Да ја не љубим, као год ове,
Хрватску браћу, те соколове;
Прођи се стварат' рад вјере бруку,
С братом се држи руку под руку!“

С клисуре кршнога Ловћена, ови благи, мудри и домољубиви гласови спуштају се данас међу нас, надојени узвишеним духом чисте еванђелске благовести. Шиле нам их витешки владалац, генијални песник, човек наш по крви и по души; наш — у свему и по свему. И он је у својој вери тврд, тврд као станац камен; и он је прекаљени челик-Србин, да му премца нема, али је у исто доба и жарки родољуб, и схваћа своје најсветије дужности, кад ступа пред олтар Словенства, да општој словенској мисли гове и службу принаша. Чујмо те преугодне гласове! . . .

Одазовимо им се као врла и свесна браћа! . . . Време је већ да се скоснемо, да се оствестимо и да се отресемо од наших заблуда. Све су наше силе измрвљене, а наше снаге уложене у припомоћ стројева, који нису наши; но напротив, који нас својом тежином могу ласно претегнути и

поваљати. Оставимо се дакле тога бесмисленог посла! У раздору ћемо се пре или кашње уморити, истрошити, исцепкати, ослабити и погинути! — Мали смо, а слаби смо и празноруци; не пружимо ли још брат брату руке, пропаст нам је неизбежна.

Л И С Т И Ћ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(*Ћаволски записници*, драма у три чина, написао Араго, превео М. Видуловић — приказани у Новом Саду у суботу 22. фебруара о г.)

Приказ ове драме спада међу најлешше, које смо досад гледали ове сезоне. Истна, биле су у њој ангажоване скоро све боље и најбоље снаге у позоришној дружини, али на то није гледати, јер по неки пут и поред тога не испадне приказивање као што се могло надати. Доиста, највећа заслуга, што је представљање испало на задовољство наше и задовољство многобројне публике, припада г. Ружићу (Робену). Његовом приказивању нити имамо што додати нити бисмо имали што замерити; та Ружић приказује сваку улогу већ први пут савршено, а како да неће улогу Робена, која му је још од старих једна од његових најбољих улога. Међутим и сви други су проучили своје улоге, те складној целини много допринели. Гђа Ружићка и гђца Хадићева показале су, да и мање улоге, кад се добро простудирају, могу се тако одиграти, да приказивачи заслуже признање публично. Ово особито важи даље за г. Милојевића који је као Жан Готје са његове цигле речи „да“ и „не“ сваку хвалу и похвалу заслужио. На први поглед изгледа, да је улога Готје-ова незнатна, но кад на ум узмемо, да скоро свако „да“ или „не“ мора да прати други душевни расположејај, а томе да одговоре и црте на лицу и покрет у опште, онда признати морамо, да је то тешка улога, те кад се добро изведе, морамо представљачу то и признати. Исто тако потпуно добро приказао је и г. Миљковић Рапанијера. Ма да је у Рапанијера тек мало оног што се зове „савест“, ипак је вешто савест своју показао г. Миљковић, кад је Робен недело му саопштио. Одликовао се и г. Добриновић као „бојазљиви“ Валентин; плач му је особито за руком исплао, а и онај велики страх од ђавола. Гђа Добриновићка, гђа Милојевићка, затим г. Ђурђевић и г. Марковић одговорили су такође својим улогама.

Публике је било доста; сигурно је то зато, што се „Баволови записници“ нису већ неколико година приказивали, што је глума романтична и што има занимљивих призора. М.

(*Недељни ред позоришних представа*). У среду, 25. фебруара: „*Рат у мирно Доба*.“ Шаљива игра у 5 чинова, по немачком, од Мозера и Шентана, прерадио Бранко М. Јовановић. — У четвртак, 27. фебруара: „*Очина Маза*“. Слика из живота у 3 чина а 6 слика, с певањем, написао Адолф Л. Аронж, превео Сава Рајковић. — У суботу 1. марта *први пут*: „*Отело*“. Трагедија у 5 чинова, написао Вилем Шекспир, прва 4. чина превео Г. Гершић, а пети А. Хаџић. За српску позорницу удесио А. Хаџић. — У недељу 3. марта *с новом поделом улога*: „*Вампир и Чизма*“. Позоришна игра у 3 чина, с мађарског од Јосифа Сигетије прерадио Јован Ђорђевић.

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У ЗАГРЕВУ.

(*Нервозни*) „*Nar. Nov.*“ у свом 46 и 48 броју пишу ово: „Ове недеље била је драма веома уде среће. Може се скоро рећи, да се играло пред празним клупама „Богомољци“ од Сардуа, који су приказани у понедељак, нису били ни мало срећнији од „Дон-Цесара од Базана“, који је даван у среду. Синоћња пак представа „Нервозних“ чинила нам се као главна проба за представу, — таква је то била празнина у гледалишту. Но за „Нервознима“ неби се баш морало толико ни жалити, кад би се оставили у тишини позоришног архива. Част Сардуовом уму, али колико је у „Богомољцима“ еретно модернизовао Молијеровог „Тартифа“, толико је био несретне руке у лечењу „Уображених болесника“ — „Нервозних“. Гледајући „Нервозне“ на позорници, — непрестана вика и праска управо је атентат на органе нашег слуха. Можда у парижком доколном свету има чудовишта, као што су скоро сва лица у „Нервознима“, — али наше ошћинство нема потребе, да их упозна. Да јер бар радња драмска, или

да се дијалог одликује духовитошћу и смишљеношћу, или да има бар једног — карактера, хајде де! „Нервозни“, истина, изазивају смех, — али га изазивају и клауни у циркусу.

Што се тиче представе, неби баш била никаква несрећа да је и — горе прошла. При оноликој вици и буци чудо да нису приказивачи најзад — промукли.

Колико се већ најадиковало, како да се наше позориште опрости дефицита! Не могу људи никако да се у томе сложе ко је крив, што имамо дефицита. Једни веле: немар публике; други: малено позориште; трећи: неумешност управе; а четврти на послетку: пристрасност критике. Ко има право? Мислимо, да сви — немају право. То ће посведочити, ко је био на синоћној представи „Нервозних“. После дуге заслужене станке давао се тај комад у четвртак скоро пред празним гледалиштем. Позоришна управа мораде за синоћ изменити репертоар, те опет изнети „Нервозне“, и чујте — гледалиште било је синоћ пуно. То је само доказ, да сваки позоришни комад није згодан за сваки дан и да ми имамо разноврсно позоришно опћинство са разноврсним укусом.

Било би зло, кад се људи неби ни о месојејама смејали, а синоћ смо се баш доста насмејали. Био је то прави „jux“ — још више него први пут.

Иначе смо изашли из позоришта здрави и весели “

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У БЕОГРАДУ.

(Ред позоришних представа.) У краљ. српском народном позоришту у Београду одређен је био овај репертоар: У среду 19. фебруара: „*Вештица*.“ Трагедија у 5 чинова, од Фитгера. — У суботу 22. фебруара: „*Милош Обреновић*.“ Историјска позоришна игра у 5 чинова. Написао М. М. Максимовић, за позорницу удесио Јован Ђорђевић. — У недељу 23. фебруара: „*Христофор Колумб*.“ Историјска драма у 6 чинова, од Метепеа и Бареса. С француског превео М. Ђ. Глишић.

ПОЗОРИШТЕ.

* (Пародија гетовог „*Фауста*“). — По Лондону се много говорило о Ајервинговоме приказивању „*Фауста*“. То је побудило уредника шаљивога листа енглеског „*Пунча*“, Франка Бернара, те је написао лакрдију „*Faust and Loose*“, која се пре неколико дана приказала у Туловоме позоришту у Лондону. Правога уживања наћи ће у тој лакрдији само онај, који добро разуме енглеске доскочице и пословице, у чему је Бернар познат као недостижан мајстор. Већ и сам

наслов његове пародије „*Faust and Loose*“ узет је из енглеске пословице: „*to play fast and loose*“, што значи — играти варалачки. Ово „*loose*“ тиче се Мефистофела, ког је Бернар у својој лакрдији нацртао као лакрдијаша и варалицу, па га још назвао „*Мефистулфел*“, пецнувши тиме и глумца Тула, који је приказивао Мефистофела. Први чин те пародије веома је смешан. У њему излази Фауст као старац од 80 година, који има све младићке страсти. Мефистолфел или Мефистулфел појави се у облаку од паре, па понуди Фауста: да га у парноме казану прекува у момка од 20 година. Фауст пристане радо; али кад изиђе из казана — види, да га је Мефистулфел преварио и закинуо му 15 година, те му има 35 а не 20 као што су се били погодили. После свађе око тога, настане ново прекувавање. Сад Фауст изиђе из казана као дечко од 5 година. Мефистулфел се помео у рачуну, па га кувао много и дуго. Дечко Фауст подиже таку грозну дреку, да га Мефистулфел мораде узети за руку и одвести у Критерион, да се тамо откува колико треба. (Критерион је некаква механа у Лондону, која се радо похађа.) Тим се свршује први чин Бернарове пародије. Остали чинови тичу се књижевничких лондонских прилика и може их разумети само онај, који добро познаје те прилике.

СИТНИЦЕ.

* (Војник забрањује краљу пушење) Краљ Милан шетао се 17. о. м. у Нишу, покрај реке Нишаве, па дође до појтоноског моста, којим је премошћена река. Ту хтеде краљ да пређе на десну обалу; али војник, који је ту био на стражи, стаде пред њега, узме „пушку пред прса“ и рече са свим одлучно: „Ваше Величанство! Најпокорније јављам, да је ту забрањено пушити!“ Краљ га погледа на му онда одговори: „Извини јуначе! Хвала ти на опомени!“ — па баци цигарету у воду. За тим нареди краљ, да се тај у вршењу своје дужности савестан војник одмах после измене доведе у двор, где га похвали и поклони му скупоцену кутију за духан, красну опрему за пушење цигарета и две киле финог турског духана

(Детиња искреност) „Је ли ти, мали несташко, шта ти ради мама?“ — „Мама је врло љута и невесела!“ — „А за што, чедо моје?“ — „Та позвала је многе госте на вечеру, а до сад јој није још нико отказао!“

(Немогућност). — „За бога, Јуцо, што се не удаш за господина Мату? Знаш ли ти, јадна друго, да се таква прилика хвата одмах за перчин!“ — „Јест, кад господин Мата не би био са свим ђелав!“

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

37. ПРЕДСТАВА.

У ПРЕТПЛАТИ 23.

У НОВОМЕ САДУ У СРЕДУ 26. ФЕБРУАРА 1886.

РАТ У МИРНО ДОБА.

ШАЉИВА ИГРА У 5 ЧИНОВА, ОД МОЗЕРА И ШЕНТАНА, ПО НЕМАЧКОМ ПРЕРАДИО БРАНКО

М. ЈОВАНОВИЋ.

ОСОБЕ:

Бока Спасић, богаташ	Милојевић.
Смиљка, жена му	Д. Ружићка.
Даница Комарова, њихова нећака	Л. Хаџићева.
Стевка Берићева, њена другарица	З. Милојевићка.
Сима Чигрић, варошки саветник	Васиљевић.
Софија, жена му	Ј. Добриновићка.
Јелка, њихова кћи	М. Максимовићева.
Драгић, генерал	Лазић.
Душан Симић, његов побочник	Миљковић.
Гавра Јаснић, његов лекар, поручик	Ђурђевић.
Макса Недић, потпоручик	Добриновић.
Пера Пилулић, апотекар	Банић.
Цветко, душанов слуга	Кестерчанек.
Јован, слуга	Петровић.
Јула, куварица	С. Бркићева.
Перса, собарица	С. Миљковићка.

Збива се ма у којој вароши у данашњем времену.

У четвртак 27. фебруара: „ОЧИНА МАЗА.“ Слика из живота у 3 чина а 6 слика, с певањем, написао Адолф Л' Аронж, превео Сава Рајковић.

Улазнице се могу добити у писарници позоришној од 9—12 пре подне и од 3—5 после подне, а у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7¹/₂ А СВРШЕТАК У 10¹/₂ САХАТА.